

TÉMATATA KE MNĚ PŘÍCHÁZEJÍ

Ilja Kučera ml.
Snímky Jakub Stadler a Jiří Kotátko

Zloději zelených koní, Dřevěný nůž, Selský baroko, Rybí krev, Vzpomínky na jednu vesnickou tancovačku, Dešťová hůl, Plachetnice na vinětách, Drak na polní cestě... To jsou názvy čtenáři vyhledávaných knížek spisovatele a občasného básníka **Jiřího Hájíčka**. Některé získaly filmovou podobu, byly zdramatizovány pro divadlo, staly se základem rozhlasové četby a povětšinou byly vydány i v audioknižní podobě.

Knihy Jiřího Hájíčka mají vesměs jednoho společného jmenovatele, kterým jsou jeho rodné jižní Čechy. Tady se povětšinou odehrávají prodchnuty hlubokou znalostí prostředí a výrazným vztahem k němu. A tak ani následující rozhovor vlastně nemohl proběhnout nikde jinde než v srdci jižních Čech, v Českých Budějovicích.

Příjemná kavárna mírně francouzského stříhu, vyzdobená na stěnách fotografiemi metropole nad Seinou, je v nedělní brzkou odpolední hodinu stejně poklidná, v podstatě prázdná jako českobudějovické náměstí za jejími okny. „Tohle je zrovna můj oblíbený stůl,“ pochvaluje si Jiří Hájíček, když usedá proti mně v rohu podniku. Vybere si z nabídky lákavých zákusků a objedná čaj.

Přítom vysvětluje: „Tahle kavárna je mi velmi blízká. Chodím sem často, jsem tady vlastně štamgast. Nejsem hospodský, ale spíš kavárenský typ. Navíc moji přátelé, fotograf Michal Tůma a Dana Vitásková, tady dělají kurátory výstav. Jsou to takoví frankofilové, takže obvykle jde o fotky z Paříže. Je to místo, kde dávám rozhovory, přijímám tu návštěvy, čtenářky a čtenáře a také jsem tuhle kavárnu vrazil

do jednoho románu, který se jmenuje *Dešťová hůl*.“

› Pokud je mi známo, v této kavárně se schází i vaše literární nebo v širším slova smyslu umělecká českobudějovická společnost.

Občas se tady sejdeme třeba po nějakém křtu knihy a podobně. Tenhle českobudějovický literární okruh je poslední dobou docela bohatý. Sedáváme tu třeba s autorem detektivek Jiřím Březinou, s Honzou Štífterem, Miroslavem Pechem, Zbyňkem Mrvíkem, chodí sem občas básník Šimon Leitgeb a taky básničky Kateřina Bolechová a Marcela Pátková. Určitě jsem si hned na mnohé další nevzpomněl. Každopádně jsou to moji budějovičtí literární souputníci.

› Je to spíš tak, že se tu potkáváte jen tak na kus řeči, nebo se jedná o nějakou semknutější literární skupinu?

Nedá se říct, že bychom byli nějaká literární skupina. Prostě se rádi občas vidíme při nějaké dobré příležitosti.

› Když už jsme začali o Budějovicích, co pro vás osobně jako město znamenají?

„Témata si nevybírám od stolu, nebo záměrně, většinou se mě vždycky nějak dotýkají osobně. Třeba i přes mou rodinu.“

Je to moje rodiště. Studoval jsem tady, vrátil jsem se sem, pracuji tu a už více než dvacet let tu žiju. Píšu tady, mám tady přátele, takže je to, jak já říkám, jeden z mých domovů.

› A které jsou ty další?

Místa, kde jsem někdy bydlel, a která jsou pořád v mém srdci jako domov. To znamená Purkarec a Týn nad Vltavou.

› Strávil jste dětství v povltavské obci Purkarec, která byla do značné míry zničena a zatopena Hněvkovickou přehradou při výstavbě elektrárny Temelín, což vystihuje i váš román *Rybí krev*. Smiří se člověk

O tématech románů

„Pro mě je důležité, abych měl pocit, že o tom tématu jsem oprávněný psát. Pokud cítím, že k tomu mám co říct, cítím, že mám co říct i jako spisovatel.“

O své poslední knize

„Vycházel jsem z konkrétního příběhu. Žurnalisté by si asi řekli, že jsem měl zdroj. Ale pochopitelně, moje kniha není žádná žurnalistická reportáž, je to román. Považuji se za romanopisce.“

s odstupem času s tím, že je všechno jinak?

Je to hodně generační záležitost. Z generace, která těžce snášela stěhování a vysídlování, už mnoho lidí nežije. Právě pro ně to asi bylo nejbolestnější. Myslím, že i z románu *Rybí krev* je patrné, že mladší generace to brala trochu jinak, a dneska mi ten příběh připadá už dávno uzavřený a pozapomenutý. Vyšel v roce 2012 a i to už bylo spoustu let po událostech, které se odehrály na přelomu 80. a 90. let.

Měl jsem tehdy ohlasy od pamětníků a starousedlíků, kteří byli rádi, že tohle téma někdo vytáhl na světlo. Že někdo připomněl příběh ves-

„Doufám, že jsem schopen vytáhnout na světlo nějaké téma, které je trochu zasunuto do pozapomenutí, nebo není tak všeobecně známé.“

nic, které úplně zmizely. Purkarce byl zaplaven napolovic. Jsem rád, že pochopili, že můj román je fikce. Má většinou fiktivní hrdiny, do velké míry fiktivní děj, ovšem je celkově zasazen v historickém a časovém rámci, který byl reálný.

Je o vás známo, že jste jihočeský patriot. To, že vás především lákají

témata z jihočeského prostředí, je nějakým způsobem záměr, nebo to jednoduše vyplývá z toho, že jste se tu narodil a žijete tady, takže to přichází přirozeně a nedá se tomu ubránit?

Je to přesně tak, jak říkáte. Témata si nevybírám od stolu, nebo záměrně, většinou se mě vždycky nějak dotýkají osobně. Třeba i přes mou rodinu. Ať je to téma kolektivizace padesátých let, což je příběh rodiny z otcovy strany, nebo *Rybí krev*. Z Purkarce zase pocházela rodina mojí maminky a bydleli jsme tam.

Zloději zelených koní, vltavíny – spousta kluků tady z jihu zkoušela hledat vltavíny, osobně jsem »

» znal několik part, a když mi bylo sedmnáct, osmnáct, párkrát jsem s nimi vyrazil. To je opět téma, které musíte trochu poznat zevnitř, abyste o něm mohl psát.

A takhle ke mně ta témata přicházejí a pro mě je důležité, abych měl pocit, že o tom tématu jsem oprávněný psát. Pokud cítím, že k tomu mám co říct, cítím, že mám co říct i jako spisovatel.

» Když se pouštíte do příprav nového románu, není to u vás jenom záležitost fantazie a literární fikce, ale údajně bedlivě studujete podklady a děláte si k danému tématu rešerše. Je to tak?

Ano. Souvisí to se silným tématem. Jako autor můžete psát různé druhy próz. Můžete rešeršovat svoje myšlenky, nálady, emoce, vzpomínky a nějaký svůj vnitřní život, což samozřejmě všechno dělám taky, ale vždycky navíc zkouším rešeršovat nějaké konkrétní téma, jak říkají ekonomové, nějaká tvrdá data. Někaký společenský jev a podobně.

Přijde mi to důležité. Doufám, že jsem schopen vytáhnout na světlo nějaké téma, které je trochu zasnuto do pozapomenutí, nebo není tak všeobecně známé. Vytáhnou ho do románu a tím se ptám čtenáře: je to pro tebe zajímavé? Pro mě to zajímavé je, a tak jsem o tom napsal román. A jsem zvědavý, jestli to bude zajímat také moje čtenářky a čtenáře.

» Zastavíme se u vašeho posledního románu *Drak na polní cestě*. Myslím, že pro čtenáře, kteří neznají konkrétní skutečnosti, prostředí, to, jak si korporátní společnost dokáže bezohledně přisvojovat český venkov, může být překvapivé, možná až šokující, že se takové věci dějí. Vycházeli jste v tomto případě z nějakého konkrétního příběhu?

Ano, vycházeli jsem z konkrétního příběhu. Žurnalisté by asi řekli, že jsem měl zdroj. Ale pochopitelně moje kniha není žádná žurnalistická reportáž, je to román. Považuji

1967

Narodil se
11. září v Českých
Budějovicích.

1976

Přestěhoval se
s rodiči z obce
Purkarec
do Týna nad Vltavou.

1985

Složil maturitu
na gymnáziu v Týně
nad Vltavou a začal
studovat na Vysoké
škole zemědělské
v Českých
Budějovicích.

1993

Po třech letech
práce zootechnika
se stal bankovním
úředníkem.

1998

Debutoval knížkou
Snídaně na refýži.

2001

Vydal první román
Zloději zelených koní.

„Píšu tady,
mám tady
přátele,
takže je to,
jak já říkám,
jeden z mých
domovů,“
přibližuje
spisovatel
svůj vztah
k Českým
Budějovicím

se za romanopisce. Tady v jižních Čechách, neuvedu kde, se něco podobného skutečně odehrálo.

Příběh, nebo přesněji řečeno mechanismus nepřátelského převzetí, jak se tomu říká, jsem trochu zjednodušil. Postavy jsou vyfabulované a celá ta linka, řekl bych ekonomická linka, je jednou z vrstev románu. Je to příběh obecně o současném českém venkovu, čím také v dnešní době může žít. Je to také román o odchodech a návratech z venkova, což je takové moje stále téma.

postavy ve vašich knížkách, včetně Tomáše, tak trochu vaše alter ego?

Samozřejmě, že do určité míry jsou. Mám určitý typ mužského hrdiny, který prochází mými romány a stárne se mnou. Na začátku, v prvních povídkách a ve *Zlodějích zelených koní* se jmenoval Pavel, i když to nebyla jedna a tatáž figura. Pak jsou to muži středního věku, až teď v *Drakovi* je to stárnoucí chlápek, který cítí, že na něj jdou léta. Myslím si ale, že u Josefa Škvoreckého bylo jeho alter ego víc markantní.

Pana Škvoreckého jsem měl moc rád a měl jsem i to štěstí, že jednou jsem se s ním v Praze setkal a pár let jsme si dopisovali. Velice jsem ho vždycky obdivoval za to, co udělal pro českou literaturu, a pro mě to byl literát par excellence. Uměl výborně psát, byl to profe-

„Pan Škvorecký
byl velice
vstřícný
a báječný
člověk. Víím,
že si dopisoval
s hodně lidmi
z Čech a vždycky
se snažil pomoci
a poradit.“

» Přiznám se, že vaše knížky na mě často působí atmosférou a náladou, jež připomíná atmosféru a náladu některých knížek Josefa Škvoreckého. Jeho romány zhušťují prochází postava Danny Smiřického, což je autorovo alter ego. Jsou mužské

sor, který na torontské univerzitě vyučoval literaturu a tvůrčí psaní – prostě obdiv a úcta.

► Jak vlastně vaše kontakty s Josefem Škvoreckým začaly?

V roce 1998 jsem mu poslal svojí povídkovou prvotinu *Snídaně na refýži* a svůj první román *Zloději zelených koní* a takhle začalo naše korespondenční přátelství. Pan Škvorecký byl velice vstřícný a báječný člověk. Víím, že si dopisoval s hodně lidmi z Čech a vždycky se snažil pomoci a poradit.

Doma na zdi mi visí dopis od něho, kde vysvětluje, jak se píše román, vzpomíná na svá profesorská léta na torontské univerzitě a vysvětluje různé přístupy v psaní. Ten dopis mám zarámovaný a je to pro mě taková milá vzpomínka.

► Řada vašich knížek, včetně té poslední, vyšla v audioknižní podobě. Poslechnete si je, když vyjdou?

„Univerzální euro romány na aktuální globální témata bych asi neuměl, a tak mi nezbývá než sázet na to, že nějaká místní specifičnost může být pro někoho zajímavá nebo trošku exotická.“

Přiznám se, že z poslední knížky jsem slyšel jenom ukázkou a při focení jsme se sešli s Robertem Miklušem, který tuhle audioknihu namluvil, a báječně jsme si rozuměli. Jeho forma čtení se mi hodně líbí a těším se na to, že si brzy celou audiokničku pustím.

► Mluvili jsme o Josefu Škvoreckém, jeho dílo je do značné míry prostoupeno hudbou. Byl to, jak sám říkal, neúspěšný tenorsaxofonista. Jakou roli hraje muzika při psaní pro vás?

Přímo při psaní muziku neposlouchám. Musím mít ticho. Když jsme zmínili pana Škvoreckého, u něho byla generační záležitost jazzová muzika, u mě zase rocková. Byla to právě rocková hudba, co mě přitáhlo k poezii a vlastně i k psaní.

Co jsme dělali v osmdesátých letech? Snažili jsme se najít nějakou muziku, které bychom moh-

li věřit, která by nám něco řekla v záplavě popu, který tehdy směl být. Tak jsem se dostal k Vladimíru Mišíkovi a zhudebněné poezii Kainara a Hraběte. Dostal jsem se k C&K Vocalu, Michalu Prokopovi, k Marsyas a Luboši Pospíšilovi.

To byli v podstatě všechno rockoví písničkáři. Kladli velký důraz na text a jeho smysl, že to není jenom nějaká výplň melodie, jak to většinou bývá v popu. Je to muzika, která mě provází dodnes.

► Napsal jste trojici textů na sólové album Luboše Pospíšila *Poesis Beat*. Jak došlo k téhle spolupráci?

To je dávná historie. Poslouchám Luboše Pospíšila snad čtyřicet let od jeho první desky *Tenhle vítr jsem měl rád*, kde je nádherná balada *Vzpomínka na jednu venkovskou tancovačku roku 1966* s textem Ladislava Kantora. Kdysi jsem napsal povídku o jedné venkovské ►

» zábavě a tenhle titul se mi moc líbil, protože byl takový melodický.

Trošku jsem si ho upravil a povídku jsem nazval *Vzpomínky na jednu vesnickou tancovačku roku 1986*. Povídka vyšla nejdřív v *Revolver Revue* a pak v mé povídkové sbírce *Dřevěný nůž*. A tak se to seběhlo, že muzikant od Luboše Pospíšila Ondra Fencel četl moje romány, chtěl se se mnou sejit a seznámil mě s Lubošem Pospíšilem. Luboš mě pozval na některé své koncerty do pražské Balbínky, kde jsem četl své texty.

Takhle vzniklo naše kamarádství a z toho vyplynulo, že mi nabídl, jestli chci otextovat nějaké jeho písničky. Přinesl mi na flešce své nové melodie nazpívané takovou tou pseudoangličtinou, a tak to začalo a stalo se, že si nakonec tři texty vyzbral na svoji sólovku *Poesis Beat*.

Za román *Rybí krev*, příběh tří kamarádek z malé vesnice, získal Jiří Hájíček druhé ocenění Magnesia Litera – Kniha roku

„Považuji se za takového tovaryše haiku. Je to neuvěřitelně hluboká oblast a říkám otevřeně, že píšu jen svou českou představu o haiku.“

» Lákalo by vás do budoucna psát texty i pro někoho jiného?

Byla to pro mě mimořádná věc a splněný sen. Když někoho jako fanoušek posloucháte čtyřicet let, tak možnost otextovat mu písničky je událost. Nevím, jestli bych dokázal textovat pro někoho jiného. Asi by tam muselo být nějaké osobní souznění.

» Řada vašich knížek vyšla v různých jazycích, v jakých například?

Rybí krev vyšla v italštině. Byl jsem v Salernu na literárním festivalu spolu s překladatelkou představit román a radost mám samozřejmě i z německých překladů. Mám nakladatele v Düsseldorfu, vyšla tam už *Dešťová hůl* a *Plachetnice na vinětech* a asi za půl roku vyjde i *Rybí krev*. A nový román *Drak na polní cestě* by snad v Německu měl vyjít k Frankfurtskému knižnímu veletrhu v roce 2026.

2005

Výrazně na sebe upozornil románem *Selský baroko*, za nějž v roce 2006 získal cenu Magnesia Litera.

2012

Vyšel oblíbený román *Rybí krev*. I za ten získal cenu Magnesia Litera – Kniha roku.

2024

Vyšel jeho prozatím poslední román *Drak na polní cestě*.

» Jak zahraniční čtenáři vaše knížky vnímají? Jsou přece jenom do značné míry spjatý s českými realitami, s českým prostředím.

Musím přiznat, že zpětnou vazbu na překlady moc nemám. Málokdy se ke mně dostane nějaká recenze, i když zrovna z Itálie se ke mně jedna kladná recenze dostala. Nebo pár recenzí německých ve Frankfurter Allgemeine Zeitung, ale to je spíš výjimka. Takže se vlastně můžu jenom dohadovat.

Jsem tady braný jako lokální autor, ale mně v určitém smyslu přijde lokálnost jako výhoda. Lokálnost a spjatost s určitým prostředím mi připadá jako určité koření toho textu nebo toho tématu. Univerzální euro romány na aktuální globální témata bych asi neuměl, a tak mi nezbyvá než sázet na to, že nějaká místní specifičnost může být pro někoho zajímavá nebo trochu exotická.

» V posledních letech jste vydal dvě sbírky osobitě japonské poezie haiku. Co vás na ní okouzlo?

Prvotně jsem se dostal ke krásně vybaveným knížkám z nakladatelství DharmaGaia, kde vycházely

překlady klasické japonské poezie haiku od Antonína Límana. Zkoušel jsem takové verše také napsat a postupně jsem zjistil, že psaním haiku se v Čechách zabývá docela dost lidí, jsou na to webové stránky, jsou různé skupiny.

I my tady v jižních Čechách máme jednu haiku skupinu, scházíme se ve Vodňanech, píšeme haiku a diskutujeme o nich. Považuji se za takového tovaryše haiku. Je to neuvěřitelně hluboká oblast a říkám otevřeně, že píšu jen svou českou představu o haiku.

» Z našeho povídání usuzuji, že na obligátní závěrečnou otázku, na co se chystáte a co připravujete, asi nedostanu odpověď.

Odpověď nedostanete, protože opravdu nevím. Dopíšu jednu věc a zpravidla nemám v rukávu nějaké další téma. Potřebuji tak minimálně rok, dva, abych se z toho vzpamatoval a abych měl čas přemýšlet o dalším. Jak říkám, musím cítit, že to téma jsem oprávněn psát, což mi zabere spoustu času. Takže teď vlastně nevím, jestli bude nějaká další kniha, opravdu upřímně to nevím. ■